

Opetusalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto 7.5.2013

Opetusalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto oppilasarvioinnosta 7.5.2013

Oppilailla havaitaan yhä useammin erilaisia oppimisen ongelmia ja myös käytöshäiriöiden määrä on kasvanut. Sekä kolmiportaisen tuen että lähikouluperiaatteen myötä oppijoiden erilaisuus yleisopetuksessa on lisääntynyt. Lisäksi eri kieli- ja kulttuuritaustaiset oppilaat ovat arkipäivää monissa kouluissa ja oppilaitoksissa. Erilaiset oppijat tekevät paitsi opettamisesta myös oppimisen arvioinnista entistä haastavampaa.

Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevat oppilaat saattavat saada kannustavampaa arviointia kuin muut oppilaat. Hyväksytyin arvosanan saaminen ja sitä kautta luokalta siirtyminen voi tapahtua joustavammin kuin yleisopetuksessa. Opetusalan eettinen neuvottelukunta on saanut pyynnön lausua ongelmasta, jossa oppilas läpäisee peruskoulun ilman että hän tosiasiaassa saavuttaa tavoitteena olevaa oppimäärää. Oppilas saatetaan arvioida toistuvasti ns. "armovitosella"

Opettaja siis saattaa antaa oppilaalle arvosanan viisi, vaikka oppilas ei täyttäisikään aivan hyväksytyin arvosanan kriteerejä. Oppilas siirretään seuraavalle luokalle, koska luokalle jättäminen on osoittautunut huonoksi ratkaisuksi. Luokalle jääneen oppilaan motivaatio yleensä ja laskee ja luokan uudelleen käyminen ei merkittävästi paranna oppilaan suoritustasoa. Lieventyneiden arviointikriteerien sijaan pitäisi auttaa oppilasta saamaan niin hyvät tiedot ja taidot että arvosana viisi olisi totuuden mukainen ja oppilas siirtyisi seuraavalle luokalle oikein perustein.

Peruskoulun päättyessä jokaisella oppilaalla tulisi olla vertailukelpoinen päättötodistus. Tässä on kuitenkin havaittu eroavaisuuksia niin koulujen kuin erityisopetuksessa olevien osalta. Erilaisilla asuinalueilla sijaitsevilla kouluilla oppimisen arviointi painottuu helposti koko koulun oppilastason mukaisesti. Tästä johtuen joissain kouluissa arviointikriteerit saatetaan tulkita eri tavoin.

Arvioinnin pitää olla kannustavaa opintojen aikana. Sen tehtävä on saada oppilas oppimaan paremmin ja kehittämään oppimistaitojaan ja siksi se ei välttämättä kuvaa arviointikriteerien edellyttämää osaamista koulun päättövaiheessa. Erilaiset arviointimuodot: oppimisen ongelmien tunnistava eli diagnostinen arviointi, opiskelun aikainen eli formatiivinen arviointi sekä päättötodistuksen osaamiskriteereihin perustuva arviointi ovat luonteeltaan ja tehtäviltään erilaiset. Nämä arviointikäytäntöjen erot tulee olla läpinäkyviä ja hyvin informoituja sekä oppilaille että heidän huoltajilleen.

Päättötodistus ratkaisee oppilaan jatko-opintoihin pääsyn ja mm. siksi sen luonne on erilainen. Peruskoulun päättöarviointi kertoo oppilaan osaamistason peruskoulussa ja siinä ei sen vuoksi pyritä antamaan osaamistasoa parempia arvosanoja, vaan numerot sellaisena kuin oppilaan taso arviointikriteereiden mukaan on. Oikeudenmukainen arviointi turvaa oppilaan opiskelun myös jatko-opinnoissa.

Opettajat ovat julkisen vallan käyttäjiä arvioidessaan oppilaita. Opettaja arvioi oppilaat opettamansa aineen osalta, mutta päättöarviointiin osallistuu tarvittaessa myös rehtori. Päättöarvioinnissa opettaja ottaa huomioon tekijöitä, joista vanhemmat eivät välttämättä ole tietoisia tai samaa mieltä. Tästä voi syntyä ristiriitatilanne, mikäli vanhemmat eivät tiedä

arvioinnin perusteita. Huoltajien on hyvä tietää sekä kouluaikaisen että päättöarvioinnin perusteet, jotta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin. Oppilaiden luotettava arviointi perustuu Opetushallituksen julkistamiin hyvän osaamisen kriteereihin.

Opettaja tekee arviointityötä virkavastuulla ja hänen tulee noudattaa eettisiä periaatteita arvioinnissa. Opetusalan eettinen neuvottelukunta haluaa myös korostaa, että opettajien palkkausta ei tule sitoa oppilaiden päättötodistusten arvosanoihin, jotta vältytään arviointia vääristäviltä seurauksilta. Oppilaan tulee voida luottaa arvioinnin oikeudenmukaisuuteen ja siihen, että hänen arvosanansa perustuvat peruskoulua koskeviin säädöksiin ja arviointia koskeviin ohjeisiin.